ARGUMENTAREA IMUNITĂŢII JUDECĂTORULUI ÎN REALITATEA JURIDICĂ NAŢIONALĂ

Mihai POALELUNGI,
doctor în drept
Andrei NEGRU,
doctor în drept, conferenţiar universitar (USM)

SUMMARY

The paper is a complex analysis of the national reform in field of justice that contains a great number of normative modifications in the relevant legislative acts, inclusively concerning the judge's immunity. The authors explain, from an objective and absolutely professional point of view what are the risks of such a decision in our state and how the mentioned situation may affect the quality and the efficiency of justice, the people's confidence in the act of justice, the independence and impartiality of justice in general and of magistrates in part. Maybe the actual Government does not realize that the risks are major, because there cannot exist a limited independence or impartiality; in such conditions the political interference in the field of justice may become a mechanism to control and influence justice as one of the three state powers and magistrates in taking decisions. It would not correspond to the fundamental principles specific to justice and to the exigencies of a state of law. The authors try to preview the impact of limiting judges` immunity on the justice in functional, institutional and organizational aspects and recommend the National Supreme Court of Magistracy to assume responsibility and manifest activism in consulting the competent state power representatives on the discussed problem, for preventing the risk to have the juridical authority completely influenced and controlled by the political forces in the state. Guaranteeing immunity and independence to justice as an authority, as a system of instances and as a body of magistrates is one of the most important premises of a consolidated justice; the judges` immunity may be limited only in a nondemocratic and sick society, but the democratic government, on the contrary, is a propitious field to discover the axiological essence of consolidated justice.

Reforma justiţiei naţionale presupune esenţiale transformări legislative în domeniu. Astfel, practic, la finele anului 2012, în Republica Moldova sunt adoptate un număr substanţial de modificări[1] în Legea cu privire la organizarea judecătorească, Legea cu privire la statutul judecătorului; Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiţie şi în Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii. La fel, este adoptată o nouă lege care, odată intrată în vigoare, va înlocui Legea cu privire la Colegiul de Calificare şi atestarea judecătorilor. Vorbim despre Legea privind selecţia, evaluarea performanţelor şi cariera judecătorilor[2]. Contextul acestor modificări şi al noilor reglementări legislative prezumă adoptarea unui număr impunător de regulamente, orientate spre realizarea într-un mod mai eficient şi mai calitativ a normelor juridice din actele menţionate. Un interes conceptual prezintă modificările din Legea cu privire la statutul judecătorului, realizate prin intermediul normelor din alin.(4) şi (5) art.19, în care se stipulează că, în cazul comiterii de către judecător a infracţiunilor specificate la art.324 şi 326 ale Codului penal al Republicii Moldova, acordul Consiliului Superior al Magistraturii pentru pornirea urmăririi penale nu este necesar. În continuare, judecătorul poate fi reţinut, supus aducerii silite, arestat, percheziţionat, fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii în situaţia unor infracţiuni flagrante sau în cazul componenţelor de infracţiuni specificate mai sus. Încercăm a argumenta, din punct de vedere doctrinar, opinia potrivit căreia aceste reglementări în domeniul statutului şi imunităţii judecătorului nu sunt tocmai oportune. Curtea Supremă de Justiţie, în limitele competenţelor sale, a sesizat Curtea Constituţională, invocând neconstituţionalitatea noilor reglementări juridice specificate în sinteză, prin prisma conceptelor şi principiilor de natură constituţională.

Profesia de magistrat (judecătorii şi procurorii) invocă atât exigenţe suplimentare, cât şi garanţii specifice, o instruire calitativă specială, în coraport cu reprezentanţii executivului şi legislativului. Deosebirile statutare dintre categoriile menţionate le explicăm prin modul de exercitare a carierei profesionale respective, precum şi prin perioada în care magistraţii au competenţa corespunzătoare, atribuită prin lege, în coraport cu durata mandatului deputaţilor. Reprezentanţii puterii legislative exercită mandatul pe o perioadă concretă şi nu necesită o pregătire specială; în funcţie de conjunctura politică, acest mandat este prelungit sau nu. Se presupune că în procesul de creare a legislaţiei aceşti reprezentanţi ai legislativului vor fi consultaţi, în anumite limite, de specialişti în tehnică juridică. O pregătire specială, mult mai sofisticată şi absolut necesară, este cerinţa înaintată faţă de reprezentanţii puterii executive. Cu toate că executivul este dependent de

conjunctura politică, în regimurile politice democratice numai reprezentanţii din cadrul ierarhiei superioare a puterii executive sunt influenţaţi, în exercitarea mandatului, de voinţa politică. În această situaţie, vorbim despre membrii guvernului. În rest, exponenţii puterii executive se bucură de statut şi de carieră (ce este firesc în regimurile democratice – *n.a.*), stabilitatea în activitate şi avansarea în funcţii fiind asigurate în exclusivitate prin prisma principiului profesionalismului şi al loialităţii. Evident, principiul loialităţii se manifestă nu faţă de superiori, ci faţă de valorile sociale promovate de societatea respectivă[3]. În astfel de situaţii, când menţinerea şi promovarea în carieră are loc potrivit principiilor menţionate, lejer poate fi respectat principiul legalităţii în orice situaţie care necesită o aplicare promptă a abilităţilor profesionale[4].

Regretabilul eveniment juridic îl constatăm prin modificarea efectuată în *Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii* şi în *Legea cu privire la statutul judecătorului*, care prevede limitarea esenţială a principiului imunităţii magistraţilor, în anumite condiţii. Limitrarea este mai periculoasă în contextul modificărilor[5] efectuate în Codul de procedură penală al Republicii Moldova, care au intrat în vigoare la 27 octombrie 2012. Considerăm că procesul de reformă în domeniul justiţiei este oportun şi vital pentru Republica Moldova. Însă, în realitatea noastră juridică, orice limitare a unui principiu, determinatoriu pentru justiţia naţională, este inacceptabilă. Doctrinar, imunitatea magistratului este divizată într-un sistem de componente. Necesitatea evidenţierii acestora este dictată de scopul efectuării unei retrospective a modificărilor legislative în domeniu şi al prognozării perspectivelor în domeniu. Astfel, imunitatea, în sens general, poate fi divizată[6] în: *inviolabilitate* – instituţie procesual-juridică, normele căreia conţin proceduri speciale de atragere la răspundere a judecătorilor; imunitatea de a da depoziţii în baza cauzelor examinate; *indemnitate* – eliberarea de obligaţia de a da explicaţii pe fondul cauzelor examinate sau aflate în procedură, precum şi eliberarea de răspundere a judecătorului pentru exprimarea părerii la realizarea justiţiei şi adoptarea hotărârilor.

În drept, imunitatea reprezintă scutirea sau exonerarea de răspundere. În multe state, judecătorii, parlamentarii şi reprezentanţii guvernamentali, inclusiv şeful statului, se bucură de imunitate limitată sau absolută. Astfel, ei sunt scutiţi de răspunderea personală în faţa unor acte reprobabile sau neglijenţe generate de exercitarea îndatoririlor publice. Un procuror poate acorda imunitate juridică unui martor, suspectat de implicare în activităţi infracţionale, dacă acesta este dispus să depună mărturie împotriva altor suspecţi. Orice limitare a oricărei componente dintre cele menționate determină o afectare generică a imunității și, respectiv, independenței în context, a magistratului. Imunitatea este o componentă a inamovibilității. Inamovibilitatea este deținută de către judecător de la data numirii în funcție prin decretul Președintelui Republicii Moldova. Inamovobilitatea judecătorilor este unul dintre atributele care țin de esența unui atare exercițiu, derivată din și în măsură să garanteze deopotrivă sacralitatea independenței lui[7]. Menționăm că garanția inamovibilității urmărește să nu-l lase pe judecător la discreția guvernelor și să-l protejeze de influența politicului. Lipsa inamovibilității duce la instaurarea abuzurilor în realizarea justiției.

Atât imunitatea, cât și inamovibilitatea și independența judecătorului sunt manifestate în calitate de principii-garanții, menite să asigure esența justiției – imparțialitatea judecătorului, în primul rând, de influența statală (a Executivului și a Legislativului). Imunitatea care ne-a determinat spre abordarea doctrinară a fenomenului este de natură procedural-penală. Până la reglementările adoptate, orice acțiune procedurală era coordonată de Procurorul General în fața Consiliului Superior al Magistraturii. Neîncrederea față de membrii CSM ne determină a ridica cerințe mai obiective și stricte la selectarea acestora, însă nicicum nu ne orientează spre o limitare a imunității judecătorilor. Altfel esența reformei judecătorești poate fi redusă numai la aceasta până în prezent. Chiar și recomandările Comisiei de la Veneția[8], care se pronunță în favoarea reglementărilor normative menționate și consideră că nu este necesar avizul CSM în caz de corupție și crime internaționale nu demonstrează o relevanță categorică în domeniu. Acest aviz, în opinie grăbit, nu are la bază o percepere obiectivă a realității naționale. Imunitatea apare ca un garant al justiției și este reflectată în calitate de normă-principiu în sistemul juridic național. Intențiile de a exlude termenul menționat din câmpul doctrinar juridic afectează considerabil un ansamblu sistemic de termeni juridici din sfera justiției și nu numai. Argumentarea oportunității fenomenului prin lipsa de timp și accelerarea reformelor din domeniul justiției nu are un suport obiectiv, din simplu considerent că imunitatea judecătorului este unul din suporturile esenței fenomenului justiției contemporane. În caz contrar, acoperindu-ne cu reforma în justiție, putem reduce competența Consiliului Superior al Magistraturii substanțial, transformându-l într-un simplu organ colegial, menit a ascunde influența politicului asupra justiției. Reglementările în domeniu, la nivel național, nu sunt uniforme.

Principiile fundamentale ale Națiunilor Unite stipulează că independența judecătorească trebuie să fie „garantată de către stat și consfințită de constituție sau de legislația fiecărei țări în parte”[9]. Recomandarea nr.R (94)12 prevede (în prima teză a principiului I.2) că „Independența judecătorilor va fi garantată în conformitate cu prevederile Convenţiei [europene a drepturilor omului] şi cu principiile constituţionale prin, de exemplu, introducerea unor prevederi specifice în Constituţie sau

în alt tip de legislaţie ori prin incorporarea prevederilor prezentei recomandări în legislaţia internă”[10]. La rândul ei, Carta europeană privind statutul judecătorilor conţine prevederi încă şi mai specifice: „În fiecare stat european, principiile fundamentale privind statutul judecătorului vor fi prevăzute de actele normative interne cu cea mai înaltă forţă juridică, iar reglementările în acest domeniu, prin legi.” Această prevedere mai specifică din Carta europeană s-a bucurat de susţinerea unanimă a CCJE, care recomandă adoptarea sa în locul prevederii mai puţin specifice din prima teză a principiului 1.2 al Recomandării nr.R (94) 12[11]. În continuare, intenționăm a evidenția o normă juridică, care, în opinie, reflectă sinteza de esență a problemei supuse discuției – imunitatea judecătorului: „1.3. În privinţa oricărei decizii ce poate afecta selecţia, alegerea, numirea, desfăşurarea carierei sau încetării mandatului unui judecător, statutul prevede intervenţia unei instanţe independente de puterea executivă şi puterea legislativă, care să cuprindă, cel puţin, o jumătate dintre judecătorii aleşi de către egalii lor, în concordanţă cu modalităţi care să garanteze reprezentarea cea mai largă a acestora. 1.4. Statutul oferă tuturor judecătorilor care consideră că drepturile lor statutare sau, într-o manieră mai generală, independenţa lor sau cea a justiţiei sunt ameninţate sau nesocotite în vreun fel, posibilitatea de a sesiza o astfel de instanţă independentă, care să dispună de mijloacele efective în scopul de a remedia acest lucru sau a propune remedierea lui”[12].

Intențiile nobile ale Comisiei de la Veneția în domeniul imunității judecătorilor în Republica Moldova au fost puternic afectate prin lipsa de suficiente surse de informare a realității juridice naționale, determinate de ultimele modificări în Codul de procedură penală. Suntem ferm convinşi că, într-o percepere complexă a întregului sistem de modificări legislative, comunicarea ar fi avut rezultate mai obiective şi n-ar fi fost finalizate cu un aviz pozitiv de limitare considerabilă a instituției imunității judecătorului național. Reglementările din sfera dreptului procesual-penal, argumentate la fel prin axioma luptei cu corupția, sunt destul de dure şi se află la limita sistemului de drepturi confirmate de Constituție. Lupta cu corupția este un argument axiologic esențial, însă pot fi identificate şi alte căi de preîntâmpinare a acestui fenomen, evitând un iminent control politic al justiției, iar manifestarea axiologică a instituției imunității judecătorului este cu mult mai importantă. Un argument ipotetic, invocat de adepții excluderii imunității judecătorului anticipat, ar fi atragerea la răspundere a judecătorilor care au comis anumite abateri de natură disciplinară, penală sau civilă în trecutul apropiat. Menționăm că aceste acțiuni necesită a fi realizate de membrii Consiliului Superior al Magistraturii prin intermediul acestei instituții, cu respectarea cerințelor de imunitate a judecătorului în baza vechilor reglementări, pornind de la din principiul neretroactivității legii. Perspectivele de preîntâmpinare a corupției necesită a fi afirmate prin cerințe conceptuale complexe de integritate, chiar de la numirea judecătorilor noi.

Tentativele de modificare normativ-juridică, orientate spre diminuarea absolută a imunității judecătorilor naționali, intră în contradicție cu un număr considerabil de norme constituționale, Astfel, menționăm prevederile normei alin.(1) art.116 (Statutul judecătorilor) al Constituției Republicii Moldova care menționează: „Judecătorii instanţelor judecătoreşti sunt independenţi, imparţiali şi inamovibili, potrivit legii”; prevederile normei alin.3 art.70 (Incompatibilități și imunități): „Deputatul nu poate fi reţinut, arestat, percheziţionat, cu excepţia cazurilor de infracţiune flagrantă, sau trimis în judecată fără încuviinţarea Parlamentului, după ascultarea sa”; prevederile normei art.6 (Separația şi colaborarea puterilor): „În Republica Moldova puterea legislativă, executivă şi judecătorească sunt separate şi colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituţiei”. Spiritul normei determinate prin art.6 şi esența teoriei şi principiului separației puterilor în stat prezumă o paritate de posibilități în realizarea funcțiilor corespunzătoare. Cel mai explicit, imunitatea este reflectată cu referință la membrii Legislativului. Ar fi de neînțeles o diminuare a imunității judecătorilor şi o încălcare evidentă a art.6 din Legea Fundamentală.

Încercarea de a perfecționa un fenomen juridic, realizată prin abateri de la principiile fundamentale ale dreptului – în cazul nostru, prin abateri de la principiile fundamentale ale justiţiei – nu contribuie în nici un mod la perfecţionarea doctrinară sau praxiologică a fenomenului juridic concret, păstrându-şi valoarea numai în calitate de procedeu tehnic, care, cu timpul, va fi abrogat şi privit ca o nereuşită de reglementare normativ-juridică. Înţelegem intenţiile de obţinere a unor rezultate pozitive cât mai urgente din reforma declanşată în sfera justiţiei, dar acestea vor fi numai nişte aparenţe. Rezultatele obiective ale unei asemenea reforme complexe, cum este cea în sfera justiţiei nu pot surveni într-un timp restrâns de la declanşare, cu atât mai mult că reforma nu este încă finalizată. Insuccesele temporare din domeniu sunt apreciate obiectiv şi cu toleranţă, deoarece sunt restanţe generate de fenomenul politicului, de insuficienţa de specialişti versaţi în domeniu, interesele cărora să nu aibă nicio corelaţie cu interesele persoanelor în defavoarea cărora sunt orientate măsurile de reformă. A dăuna justiţiei în esenţă, prin limitarea unui principiu din sistemul normelor de natură generică, care determină natura acesteia, nu este, în opinia noastră, una dintre cele mai bune metode.

Orice reformă, alături de o strategie bine motivată şi planificată, cu etape, obiective şi finalităţi care urmează a fi obţinute, mai prezumă şi o anumită tactică, ce cuprinde un ansamblu de metode utilizate complex

şi într-o simbioză variată, dirijată fiind de conjunctura socială sau politică. Altfel, partidul sau partidele aflate la guvernare, care au rol de promotori ai reformelor, riscă să piardă din popularitate. O ilegalitate generează altă ilegalitate, care, la rândul său, generează neîncredere. Limitarea imunităţii magistratului reprezintă, în opinia noastră, o abatere gravă de la principiile generale ale justiţiei şi de la valorile promovate de drept în ansamblu.

Fără a ne aprofunda în multitudinea de norme juridice şi a demonstra capacitatea de interpretare a acestora, menţionăm că fenomenul supus discuţiei este o încălcare a spiritului dreptului şi a esenţei justiţiei. Argumentele invocate de adepţii acestor limitări de imunitate par, la prima vedere, logice şi pline de noblețe. Însă, probabil nici ei nu intuiesc profunzimea impactului acestor reglementări asupra magistraţilor în parte şi asupra justiţiei în general, consecinţele fiind sesizate pe deplin numai în situaţia reformatării puterii. O nouă guvernare, indiferent de orientare politică (de stânga sau de dreapta), va utiliza la maxim şi tacit imperfecţiunile invocate în studiul dat, fie şi în scopul diminuării valorii politice a reprezentanţilor opoziţiei. Oricărei reglementări în domeniul justiţiei urmează a i se atribui şi garanta o natură specifică, care, indiferent de reformatarea puterii, să nu permită menţinerea acesteia sub control şi presiune. Acestea sunt principiile-garanţii, definitivate prin utilizarea unei sinteze doctrinare îndelungate şi a unei experienţe praxiologice complexe. Dar putem admite că actuala guvernare foarte bine conştientizează efectele de finalitate ale acestor reglementări şi ar urmări scopul instaurării unui control propriu asupra justiţiei naţionale. Logic, considerăm că nu e aşa. Nu s-ar fi meritat efortul. De magistraţi bolnavi de loialitate politică şi mereu pregătiţi pentru a-şi propune serviciile realitatea naţională nu duce lipsă; în asemenea condiţii, nu ar mai fi fost necesară nici declanşarea reformei. Imunitatea este o garanție a independenței justiției, fie ea și relativă, neaplicabilă în toate statele. Însă anume această instituție juridică își manifestă valoarea deosebită în condiții de instabilitate socială și politică, fenomene caracteristice pentru societatea noastră. O societate sănătoasă, un stat caracterizat în contextul stabilității valorilor democratice – puternic – nu are necesitatea de o astfel de instituție. Un regim democratic consolidat, o justiție consolidată nu întâlnește dificultăți în afirmarea independenței justiției chiar refuzând instituția imunității. Pentru justiția națională, instituția imunității judecătorului este o condiție de vitalitate a justiției, democrației și pluralismului politic.

Reprezentanţii autorităţii judecătoreşti – ori judecătorii şi ceilalţi specialişti profesionişti, ori magistraţii de profesie – nu deţin, de regulă, un mandat determinat. În anumite situaţii, sistemul juridic naţional stabileşte un anumit plafon de vârstă, până la care se exercită mandatul în cauză. Obţinerea acestui mandat nu depinde, în mod normal, de voinţa politică a societăţii, ce poate afecta ulterior realizarea justiţiei, dar numai de voinţa de intenţie a judecătorului, determinată, la rândul ei, de principiul legalităţii. Prezenţa unui mandat până la atingerea plafonului de vârstă, stabilit pentru toţi judecătorii în legislaţia naţională[13], şi exprimă un compartiment de esenţă al independenţei în realizarea justiţiei. Completat cu principiul inamovibilităţii, statutul judecătorului devine invincibil în faţa presiunilor de orice natură în procesul de realizare a justiţiei. Inamovibilitatea judecătorului este completată, în esenţă, de principiile de activitate, de modul de atragere la răspundere pentru o eventuală abatere de natură deontologică sau disciplinară. Procedura exactă, modul de soluţionare a cauzelor respective, siguranţa instituţiei competente în domeniu, pornind de la procedura de formare, la fel sunt elemente ce completează şi precizează acest principiu, concomitent manifestându-se şi ca elemente ce caracterizează o justiţie consolidată. Principiile fundamentale ce caracterizează justiţia contemporană – al independenţei, al imparţialităţii şi inamovibilităţii, disting statutul magistratului de statutul reprezentanţilor Legislativului sau al altor reprezentanţi ai ramurilor puterii de stat. Mai mult, aceste principii se află într-un raport de contiguitate şi continuitate, inclusiv cu celelalte principii ce caracterizează fenomenul justiţiei contemporane. Echilibrul este asigurat datorită structurii piramidale a principiilor enumerate, care sunt reflectate, sub aspect praxiologic, nemijlocit în principiile procedurale ale justiţiei; este însă foarte firav.

Limitarea sau excluderea cel puţin a unui principiu dintre cele sintetizate creează riscul ruinării întregului sistem de principii, necesitatea coroborării cărora a fost argumentată pe parcursul întregului proces de dezvoltare a doctrinei juridice şi a justiţiei în genere. Cel mai mult şi mai grav ar fi afectate principiile fundamentale ale justiţiei, menţionate anterior şi, în consecinţă, ar fi diminuată valoarea şi esenţa justiţiei şi a statutului de magistrat. Imunitatea, drept calitate şi garanţie inerentă reprezentanţilor legislativului, executivului şi evident, a magistraţilor, îşi are originea în caracterul divin al suveranului, căruia nu-i puteau fi incriminate propriile acţiuni. Dreptul contemporan, evident, percepe imunitatea sub un aspect total diferit de cel caracteristic Evului mediu. Imunitatea, ca principiu, are drept scop asigurarea principiilor independenţei, inamovibilităţii şi imparţialităţii. Interacţiunea dintre aceste principii şi explică deplinătatea lor. Nu poate exista independenţă sau imparţialitate limitată, la fel ca şi inamovibilitate condiţionată. Orice ingerinţă în sistemul principiilor justiţiei, cum ar fi limitarea imunităţii magistratului, ar genera un efect în lanţ, cu un impact negativ asupra întregului sistem de principii ce caracterizează instituţionalizarea, organizarea şi funcţionarea justiţiei contemporane.

Riscurile generate prin admiterea limitării, în esenţă

şi conţinut, a principiului imunităţii sunt conştientizate, însă ele urmează a fi preîntâmpinate prin însăşi organizarea şi funcţionarea instituţiilor care administrează justiţia, în componenţa cărora sunt antrenaţi suficienţi reprezentanţi ai societăţii civile. Anume în contextul dat şi îşi exprimă valoarea fenomenul justiţiei consolidate, care este aptă a înlătura propriile neajunsuri. Anume o justiţie consolidată este capabilă de a se autoperfecţiona, evident prin monitorizare activă din partea societăţii civile. În acest context, la înaintarea proiectului de lege cu privire la limitarea imunităţii judecătorului ar fi fost necesar avizul pozitiv al Consiliului Superior al Magistraturii; altfel, este admisă o gravă încălcare a principiului constituţional de separaţie a puterilor în stat. Anume în asemenea circumstanţe şi se manifestă valoarea praxiologică a fenomenului consolidării justiţiei.

Consolidarea justiţiei reprezintă un proces de manifestare instituţională, organizaţională şi funcţională a justiţiei – prin prisma exigenţelor de calitate şi eficienţă – şi include în sine un sistem complex de condiţii şi mecanisme orientate spre asigurarea independenţei sistemice şi individuale a autorităţii judecătoreşti. În caz contrar, sintagma „consolidarea justiţiei" ar genera bănuieli şi fobii de natura „dictatului juristocratic"[14] sau alte manifestări antidemocratice. Este necesar de accentuat că, în condiţiile unui stat de drept, ale unui regim politic democratic, mecanismele şi garanţiile caracteristice acestor fenomene dovedesc imposibilitatea instaurării unui dictat juristocratic. Considerăm că termenul este utilizat abuziv, fără un suport de argumente şi are drept scop instaurarea şi justificarea controlului exagerat din partea puterii politice sau oligarhice asupra autorităţii judecătoreşti şi asupra justiţiei în ansamblu – fenomen identificat pe parcursul întregii istorii de dezvoltare a puterii statale, indiferent de prezenţa sau absenţa structurii trihotomice tradiţionale. Această luptă devine însă mai acută în situaţia unui regim democratic; ori există doar tendinţa de a se considera astfel. Controlul asupra justiţiei permite instaurarea unui regim democratic aparent, dar care, în realitate, reprezintă o dictatură latentă, ce poate fi depistată la etapa incipientă numai de unii profesionişti. Este cea mai răspândită modalitate de manifestare a dictaturii contemporane. Fie dreptul corespunzător cerinţei de calitate, fie guvernarea conformă aspiraţiilor în general acceptate de întreaga societate, totuşi, controlul instaurat asupra autorităţii judecătoreşti ar reduce la minimum celelalte realizări sociale pozitive; şi, din moment ce devine o realitate cunoscută faptul că justiţia este controlată, sporeşte la maxim neîncrederea socială în justiţie, este din ce în ce mai accentuată instabilitatea juridică, politică şi economică; drept consecinţă, devine imposibil procesul de realizare a principiului dreptăţii şi echităţii. Imunitatea judecătorului include un sistem de drepturi subiective cu valoare de garanţii juridice, fără care realizarea justiţiei devine imposibilă. Astfel, imunitatea este o componentă a statutului judecătorului şi a justiţiei în ansamblu, percepută în calitate de serviciu public şi sistem de instanţe. Numai prin intermediul formării şi afirmării statutului de justiţie consolidată poate fi asigurată stabilitatea imunităţii, ca parte integrantă a acestui statut.

Procesul de consolidare a justiţiei posedă capacitatea de modernizare a fenomenului în cauză, de formare a unui element al justiţiei cu structură trihotomică, analogic celorlalte două, care rezultă din normele constituţionale şi din alte acte legislative. Menţionăm că fenomenul justiţiei numai parţial îşi găseşte reflectarea în trinomul puterii statale, în formula doctrinară stabilită de Montesquieu. Curtea Constituţională, spre exemplu, fiind identificată drept component al justiţiei, se află în afara autorităţii judecătoreşti în condiţiile realităţii juridice naţionale. Tendinţa de instaurare a controlului asupra autorităţii judecătoreşti şi asupra justiţiei în ansamblu este cunoscută pe parcursul întregii istorii de dezvoltare a puterii statale. Atât în perioada Evului mediu, cât şi în perioada modernă şi contemporană orice regim dictatorial controlează, într-o formă sau alta, justiţia. Exemplul este elocvent, inclusiv în condiţiile Republicii Moldova, după obţinerea independenţei. Dacă iniţial, în perioada lipsei acute de cadre juridice, interesul faţă de autoritatea judecătorească nu era unul accentuat, ulterior, începând cu mijlocul ultimului deceniu al secolului precedent, s-au resimţit încercările de instaurare a unui control[15], treptat, dar sigur, asupra acestui sistem de organe şi instanţe. Motive au fost mai multe, la fel şi persoane interesate. Printre motive menţionăm: instabilitatea politică, lipsa de experienţă, interese politice şi de partid, evenimente geopolitice specifice la nivel naţional-regional şi global, precum şi simple interese materiale şi de menţinere a puterii. Este real a identifica subiecţi concreţi, cărora să le fie atribuit atacul asupra justiţiei naţionale; sarcina noastră însă este de a identifica probleme şi fenomene sistemice, nu particulare (totuşi, cunoaşterea acestora şi permite formularea unor concluzii de natură generică).

Vom da aprecieri oportunităţii efectuării unor reforme de perspectivă în sfera justiţiei, care să denote un solid fundament normativ-juridic şi cunoaşterea nu doar a modului de aplicare tehnică a normelor juridice, ci şi a interpretărilor doctrinare de rigoare asupra fenomenului justiţiei şi rolului ei în societatea contemporană. În scopul evidenţierii esenţei procesului de consolidare a justiţiei, apare necesitatea de relevare a anumitor trăsături ce ar caracteriza acest proces. Astfel, menţionăm că: 1) procesul de consolidare a justiţiei este un proces dinamic, reperul fiind cultura şi conştiinţa socială; 2) procesul de consolidare a justiţiei este orientat spre aprecierea şi dezvoltarea eficienţei şi calităţii justiţiei; 3) drept finalitate, procesul de consolidare a justiţiei garantează, pentru fenomenul justiţiei,

stabilitate dinamică şi asigură exercitarea raporturilor juridice în aspect organizaţional şi funcţional; 4) procesul de consolidare a justiţiei este desfăşurat de comun acord cu reprezentanţii celorlalte două ramuri ale puterii de stat, rolul determinatoriu revenind magistraţilor; 5) procesul de consolidare a justiţiei are un caracter generic în coraport cu reformele concrete din sfera justiţiei, individualitatea cărora este determinată de factori concreţi de configurare a dreptului. Anume trăsăturile enumerate constituie reguli decisive atât pentru procesul generic de consolidare a justiţiei, cât şi pentru orientarea strategică corectă a reformelor naţionale de natură particulară din domeniul justiţiei. Astfel, Viorel Mihai Ciobanu, cu referire la reforma justiţiei în România din perioada imediat după 1989, menţionează: „…S-a făcut haotic, fără o strategie naţională de durată şi care să fie întotdeauna în folosul justiţiei şi justiţiabililor”[16]. Reforma justiţiei în România evoluează odată cu adoptarea Strategiei de reformă a sistemului judiciar pe anii 2003-2007, determinată de patru principii fundamentale: 1) consolidarea statului de drept şi a supremaţiei legii; 2) afirmarea demnităţii umane, a libertăţii, a democraţiei, a egalităţii, a solidarităţii şi justiţiei; 3) armonizarea cu normele internaţionale şi europene cele mai avansate, cu luarea în considerare, însă, a tradiţiilor şi identităţii noastre tradiţionale; 4) implicarea autorităţilor, cu precădere a întregului sistem judiciar, dar şi a actorilor sociali, în vederea realizării consensului pentru reforma sistemului judiciar[17]. Este semnificativă denumirea primului principiu – *al consolidării statului de drept şi al supremaţiei legii,* prin utilizarea termenului „consolidare”.

În contextul problematicii abordate, importanţă şi interes major acordăm fenomenului justiţiei, care, în condiţiile statului de drept, graţie manifestării sale complexe, asigură realizarea principiului legalităţii. Fenomenul statului de drept este cercetat suficient; fenomenul justiţiei, la rândul său, prin prisma cerinţelor de calitate şi eficienţă, este studiat într-o măsură modestă, atât din punct de vedere doctrinar, cât şi praxiologic. Strategia de reformă a sistemului judiciar pentru perioada anilor 2005-2007 este considerată o formă îmbunătăţită a celei precedente, deopotrivă cu care urma să fie adoptat şi planul de acţiuni pentru înfăptuirea reformei. Sunt evidenţiate următoarele principii: 1) principiul priorităţii şi al schimbărilor structurale; 2) principiul continuităţii; 3) principiul abordării globale; 4) principiul reformei integrate şi al simultaneităţii; 5) principiul efortului conjugat; 6) principiul transparenţei; 7) principiul politicilor publice; 8) principiul coordonării; 9) principiul autenticizării[18].

Consolidarea justiţiei include în sine mecanisme şi tehnici capabile să asigure independenţa, imparţialitatea justiţiei şi inamovibilitatea judecătorului în orice situaţie. Vorbim despre acele mecanisme şi tehnici de natură instituţională, organizaţională şi funcţională, reglementarea eficientă a cărora are tangenţă cu fenomenul justiţiei. Evident, vorbim despre un mediu de activitate legală a magistratului. Nu orice abatere de la norma legală ar trebui să fie urmată de limitarea vreunui principiu, cum este cel al imunităţii judecătorului. E necesar de creat instituţii şi de aplicat proceduri prin intermediul cărora să se constate gravitatea ilegalităţilor şi să fie aplicate sancţiuni corespunzătoare subiecţilor-judecători vizaţi. Reforma nu prezumă limitarea statutului magistraţilor, dar stabilirea unui mediu transparent şi eficient de selectare şi de iniţiere în cariera de judecător. În caz contrar, prin promovarea limitării imunităţii judecătorilor, se recunoaşte incapacitatea continuării reformelor. Statutul judecătorului, confirmat prin legea respectivă, vizează şi magistraţii Curţii Constituţionale, iar această limitare ar fi una deosebit de periculoasă. Mai mult, un argument abstract în favoarea modificărilor legislative supuse discuţiei ar fi acceptat pe fundalul luptei cu corupţia, în cazul în care modul de numire a Procurorului General ar fi distanţat de fenomenul politic, iar structura bicamerală a Consiliului Superior al Magistraturii ar asigura realizarea principiilor caracteristice judecătorilor şi cu referire la procurori.

La fel, prin prisma raporturilor sistemice, modul de creare şi funcţionare a Consiliului Naţional Anticorupţie şi a Comisiei Naţionale de Integritate ar trebui să fie caracterizate prin profesionalism, apolitism şi obiectivism. Accentul necesită a fi axat pe integritate şi profesionalism, dar nu prin limitări statutare. Reproşuri neprobate faptic pot fi multe, inclusiv cu referinţă la magistraţii constituţionali. Anume prin tentative de intimidare a justiţiei şi se evidenţiază valoarea incontestabilă a imunităţii magistraţilor.

Din perspectiva aprecierii justiţiei ca ansamblu de relaţii sociale, ce urmăresc scopul asigurării dreptăţii şi echităţii, identificăm acele mecanisme şi tehnici reflectate prin prisma normativ-juridică şi orientate spre *stabilizarea* şi *asigurarea* raporturilor juridice din sfera justiţiei consolidate. Fenomenului *stabilizării* raporturilor juridice menţionate îi este specific un sistem de garanţii rigide, capabile a păstra intact şi, totodată, dinamic mecanismul de manifestare a sistemului de principii inerente justiţiei contemporane. Forma dinamică a mecanismului de manifestare a acestui sistem de principii este caracterizat printr-un proces de modernizare perpetuă, în aspect calitativ, a mecanismelor de interacţiune existente sau prin elaborarea şi implementarea unor noi formate de colaborare între diferite instituţii ale justiţiei contemporane. Astfel, devine stringentă necesitatea unei comunicări calitative permanente, bazată pe profesionalism şi abstractizată la maximum de aspiraţii politice, comunicare orientată exclusiv spre garantarea eficienţei şi calităţii justiţiei. În acelaşi timp, nu este necesară păstrarea intactă a mecanismelor de interacţiune, caracteristice instituţiilor din sfera justiţiei. Fenomenul *asigurării* raporturilor juridice menţionate

se manifestă prin opozabilitatea faţă de eventualele încercări de atentare, prin mecanisme normativ-juridice, la statutul firesc al justiţiei, caracterizat prin calificativul „consolidat". Limitarea competenţei şi a modului de funcţionare a garanţiilor invocate în procesul de manifestare a fenomenului asigurării raporturilor juridice în sfera justiţiei este determinată de însăşi justiţia consolidată. Caracterul asigurător al acestor activităţi, la nivel de organizare şi funcţionare, se manifestă prin protecţie, datorită statutului de autoritate a justiţiei. Altfel, în condiţiile de realizare a justiţiei contemporane, tentativele de diminuare a statutului acesteia ar fi inevitabile. Anume în scopul valorificării celor relatate recent, concluzionăm asupra oportunităţii, utilităţii şi obligativităţii garantării principiului imunităţii judecătorului, drept condiţie determinantă pentru realizarea unei justiţii calitative şi eficiente.

Dacă încercăm a identifica instituţiile ce formează autoritatea judecătorească, vorbim iniţial despre acele instituţii care realizează nemijlocit justiţia – instanţele judecătoreşti, precum şi despre instituţiile care asigură autoadministrarea justiţiei.

În aspect instituţional, instituţiile ce formează justiţia, aflate în tendinţa de constituire şi menţinere a statutului de „consolidată", urmează a fi regăsite în norma constituţională. Acest lucru poate fi realizat şi la nivel de lege organică, însă autoritatea şi siguranţa normei constituţionale, în coraport cu cea menţionată, este evidentă. Semnificaţia lingvistică a termenului în cauză poate oferi o explicaţie corectă şi exactă a termenului juridic supus interpretării: „*Instituţionaliza, instituţionalizez*, vb. I. Tranz. A face să dobândească un caracter instituţional, oficial: a oficializa. Din fr. ***Institutionnaliser"***[19].

Însă, nu toate instituţiile din sfera justiţiei pot fi reflectate în legea fundamentală, ci doar cele principale. Vorbim despre instituţionalizarea sistemelor de instanţe şi a instituţiei de autoadministrare a justiţiei. La fel, pot fi indicate şi alte instituţii care contribuie, într-o formă sau alta, la realizarea justiţiei. În contextul celor expuse, exemplificăm procesul de instituţionalizare a domeniului justiţiei prin titlul III, cap. IX al Constituţiei Republicii Moldova. Un studiu al normelor constituţionale din compartimentele respective evidenţiază şi completează natura fenomenului „instituţionalizării", prin identificarea unor principii de valoare fundamentală, în aspect organizaţional şi funcţional, care reflectă însăşi esenţa acestor instituţii. Art.116 al Constituţiei – „Statutul judecătorilor" – expres indică indispensabilitatea pentru justiţie a principiilor independenţei, imparţialităţii şi inamovibilităţii în condiţiile legii. Mecanismele şi tehnicile ce determină statutul de justiţie consolidată au referinţă şi la acest sistem instituţional. Destinaţia şi realizarea acestor mecanisme şi tehnici au drept scop instituţionalizarea şi menţinerea unui statut viabil al justiţiei, capabil a spori autoritatea justiţiei, potrivit valorii sale, solicitată şi acceptată de societatea contemporană, statut capabil a permite autorităţii judecătoreşti să se impună în procesul competitiv şi de conlucrare cu celelalte elemente din structura trihotomică a puterii. În context, este regretabilă absenţa reglementării constituţionale cu privire la fenomenul imunităţii; o atare reglementare ar exclude orice discuţii şi tentative de limitare în domeniu.

În aspect organizaţional, instituţiile care reprezintă, în ansamblul lor, justiţia la fel au la bază anumite condiţii care reflectă esenţa unor principii; acestea din urmă, la rândul lor, determină justiţia în realizarea ei ca fenomen social. Condiţiile menţionate şi contribuie la dobândirea de către justiţie a statutului de justiţie consolidată. Principiile apreciate ca fiind determinatorii pentru existenţa unei justiţii consolidate sunt: al independenţei, al imparţialităţii şi al inamovibilităţii. Apelând la explicaţia lingvistică a verbului „*a organiza* – organiza, organizez, vb.I. Tranz. A face ca un grup social, o instituţie etc. să funcţioneze sau să acţioneze organic (repartizând însărcinările şi coordonându-le conform unui plan adecvat); a stabili şi a coordona mijloace tehnice, economice, administrative, astfel încât să permită executarea în condiţii optime a unui proces*. Refl. A proceda metodic şi ordonat în acţiunile sale, a-şi coordona acţiunile orientându-se după un plan; a-şi strânge şi a-şi întări forţele*. A pregăti temeinic o acţiune după un plan bine chibzuit; a întocmi, a alcătui, a aranja, a orândui. – Din fr. ***Organiser"***[20] – identificăm esenţa acestui aspect, ce caracterizează instituţiile în cauză. De regulă, procesele date sunt cuprinse normativ în reglementări de natură legislativă, cu statut de lege organică, cu toate că anumite reglementări juridice organizaţionale au expresie constituţională. Aspectul organizaţional al instituţiilor care realizează justiţia în realitatea juridică contemporană evidenţiază o structură internă logic construită, cu competenţe strict şi clar determinate. Organizarea calitativă a instituţiilor menţionate permite identificarea unor semne caracteristice statutului unei justiţii consolidate şi contribuie la realizarea eficientă a principiilor de independenţă, imparţialitate şi integritate a justiţiei. Aspectul organizaţional al instituţiilor care realizează justiţia reflectă nu numai exercitarea relaţiilor interinstituţionale, ci au un rol deosebit, şi nu mai puţin important, în organizarea internă a unei instituţii de realizare nemijlocită a justiţiei[21] sau a instituţiei cu statut de autoadministrare a justiţiei. Imunitatea judecătorului îşi găseşte reflectare în manifestarea organizaţională a justiţiei într-o formă indirectă, prin intermediul principiilor independenţei, imparţialităţii şi inamovibilităţii.

În aspect funcţional, evidenţiem alte mecanisme şi tehnici orientate, în ansamblul lor, spre statutul de justiţie „consolidată". „*Funcţional,-ă, funcţionali,-e*, adj. 1. Care ţine de o funcţie, privitor la o funcţie"[22]. Drept o continuitate logică a aspectelor precedente, vorbim

despre manifestarea de independenţă, imparţialitate şi integritate funcţională a magistraţilor în sfera realizării justiţiei. În procesul de realizare a justiţiei, aspectul de funcţionalitate prezintă o finalitate de esenţă a acestui sistem de mecanisme şi tehnici, orientate, în complexitatea lor, indiferent de natură şi aspecte, spre identificarea statutului de justiţie „consolidată"; esenţa acestuia se exprimă prin impactul social calitativ, fiind identificat, socialmente, cu dreptatea şi echitatea. Aspectul funcţional reflectă nemijlocit eficienţa şi calitatea justiţiei. Mecanismele şi tehnicile invocate, caracteristice atât procesului, cât şi statutului de justiţie consolidată, nu sunt numai cu referinţă la funcţionalitatea de natură generică a justiţiei în ansamblu, ci şi la funcţionalitatea unei instanţe[23], complet de magistraţi sau funcţionalitatea profesională a magistratului în parte[24]. Imunitatea judecătorului îşi găseşte realizarea complexă anume în aspectul funcţional al instituţiilor specifice justiţiei contemporane, şi anume, aici se manifestă esenţa justiţiei.

Sintagma „consolidarea justiţiei" reprezintă un proces dinamic şi continuu, orientat spre identificarea teoretică şi realizarea praxiologică a anumitor principii caracteristice justiţiei, prin intermediul unei pluralităţi de mecanisme şi tehnici. În lingvistică, termenul „consolidare" este substantiv şi înseamnă realizarea justiţiei în dezvoltarea sa calitativă.

Sintagma „justiţie consolidată" apare în calitate de statut, ce caracterizează justiţia, iar termenul „consolidat(ă)" – în calitate de adjectiv şi vizează finalităţile relative ale unui proces dinamic şi perpetuu de identificare şi realizare a principiilor justiţiei contemporane şi de manifestare a sa în condiţiile statului de drept.

Statutul unei justiţii consolidate, ca finalitate, este un fenomen ce reprezintă continuitatea şi interacţiunea dintre principiile statului de drept şi justiţie, caracterizat prin anumite exigenţe de calitate şi eficienţă. Astfel, principiul independenţei justiţiei şi principiul separării şi colaborării ramurilor puterii de stat interacţionează între ele, în condiţiile de existenţă şi realizare a statutului de justiţie consolidată, care funcţionează prin prisma principiilor fundamentale enumerate anterior – independenţa justiţiei, imparţialitatea şi integritatea judecătorilor ş.a. O justiţie consolidată nu este un scop în sine; statutul menţionat este caracterizat şi printr-un proces dinamic de consolidare perpetuă a fenomenului justiţiei, în coraport logic cu transformările calitative din societate şi, respectiv, cu transformările ce au loc în domeniul justiţiei. Statutul justiţiei – consolidat – prezumă o strânsă interacţiune între aceste principii, care ar împiedica însăşi admiterea unor imixtiuni în domeniul justiţiei. În acest context, identificăm anumite mecanisme ce asigură menţinerea statutului menţionat, realizate prin intermediul instituţiilor de autoadministrare în domeniu, care sunt capabile să înlăture orice imixtiune, de orice natură, din procesul de realizare a justiţiei. Aceste mecanisme pot fi elucidate prin prisma competenţei de reglementare normativă, în corespundere cu normele naţionale constituţionale şi legislative. Şi nu este relevantă natura acestei imixtiuni. Fie ele de natură instituţională, organizaţională sau funcţională, statutul justiţiei consolidate, în manifestarea sa praxiologică, demonstrează capacităţi de opozabilitate faţă de anumite transformări ilegale. Iniţial, s-ar părea că o justiţie consolidată este o justiţie în proces de stagnare, o justiţie ce rămâne în urmă faţă de dezvoltarea socială. Realitatea este alta. O justiţie consolidată are un potenţial doctrinar şi praxiologic incontestabil – instruirea şi experienţa magistraţilor, abilităţi ce pot fi utilizate la capacitate maximă în condiţiile unui regim democratic. O justiţie consolidată reprezintă un ansamblu de magistraţi, formând, din punct de vedere psihologic, o entitate profesională conştientă, orientată spre perfecţionarea justiţiei în toate aspectele ei. Pot fi elaborate regulamente ce ar garanta claritatea, consecutivitatea, transparenţa şi obiectivitatea procesului de promovare în cariera de magistrat, de atragere la răspundere disciplinară a magistraţilor etc. Generalitatea menţionată nu va impiedica instituţia de autoadministrare să adopte şi regulamente cu caracter mai restrâns, cum ar fi, spre exemplu, reglementări privind evidenţa şi scoaterea la concurs a locurilor vacante de judecători ş.a.

Consolidarea justiţiei poate fi definită drept un proces perpetuu de modernizare instituţională, organizaţională şi funcţională a instituţiilor statale şi sociale, identificat şi valorificat de justiţie însăşi, în scopul definitivării statutului de natură generică a justiţiei, viabil în cadrul concurenţei dintre elementele structurii trihotomice a puterii şi înzestrat cu funcţii de autoperfecţionare şi control al legalităţii şi calităţii justiţiei. Esenţa unei justiţii consolidate se manifestă prin perceperea finalităţii de dezvoltare dinamică şi această finalitate este una relativă, determinată fiind de nivelul de dezvoltare a societăţii umane, în toate aspectele sale de complexitate. Este important de menţionat că termenul „consolidare" în sintagma „justiţie consolidată" înseamnă capacitate de ordin organizaţional şi funcţional, caracteristică naturii şi exigenţelor justiţiei contemporane într-un stat cu regim democratic de guvernare. Justiţia consolidată este reflecţia unui statut special al organelor justiţiei, generator de competenţe eficiente în manifestarea funcţională a justiţiei în cadrul structurii trihotomice a puterii statului contemporan. La fel, justiţia consolidată, prin capacitatea ei de autoreglare normativă, generează un sistem bine organizat de mecanisme juridice, capabile a pune în funcţionare prevederile normative din domeniu.

Datorită statutului său dinamic şi în calitate de finalitate, justiţia consolidată poate fi identificată prin prisma mai multor accepţiuni, care profilează esenţa acesteia. Astfel, **din perspectivă socială**, justiţia consolidată este o entitate normativă şi instituţională, or-

ganizată şi determinată de abilităţi autonome de interpretare cazuală a regulilor juridice şi apreciată, graţie caracterului său autoritar, manifestându-se drept o autoritate absolută în domeniu; **din perspectivă juridică**, justiţia consolidată este un sistem complex, constituit din reglementări normativ-juridice, ce confirmă esenţe specifice în cadrul interpretării cazuale a dreptului de către instanţele judecătoreşti, cu autoritate şi capacitate decizională stabilite prin lege. Din **perspectivă psihologică**, justiţia consolidată poate fi caracterizată prin prisma a două puncte de referinţă. În **aspect psihologic general**, justiţia consolidată constituie un sistem de instituţii şi norme juridice, orientate spre identificarea, în mod independent, a dreptăţii şi echităţii generale în societatea umană. În **aspect psihologic special**, justiţia consolidată reprezintă un sistem de norme juridice de natură instituţională, organizaţională şi funcţională, orientate spre formarea statutului unei autorităţi competente a soluţiona în mod independent, potrivit reglementărilor normativ-juridice, orice litigiu de natură juridică, pornind de la esenţa axiologică a dreptăţii şi echităţii.

Aşadar, justiţia consolidată are un statut special, stabilit prin reglementări normativ-juridice, orientate spre identificarea competenţelor funcţionale ale unei autorităţi sistemice absolute. Pluritatea accepţiunilor ne demonstrează complexitatea fenomenului justiţiei în general şi a fenomenului justiţiei consolidate, în special. La fel, prin intermediul accepţiunilor evidenţiate, ne permitem să dăm aprecieri arealului de manifestare a justiţiei consolidate şi transformărilor calitative ce urmează a fi sesizate şi realizate. O justiţie consolidată nu reprezintă doar impactul fenomenului juridic asupra vieţii sociale şi juridice. Transformări de natură calitativă urmează a fi promovate şi realizate în mai multe domenii: social, politic, psihologic etc. Transformările de natură juridică apar numai într-o finalitate de manifestare. Manifestarea funcţională a justiţiei consolidate stabileşte un coraport logic şi calitativ avansat între fenomenul dreptului şi statul de drept. Identificăm, astfel, o nouă interpretare a statului de drept şi o trăsătură calitativă deosebită a justiţiei, prin atribuirea calificativului de „consolidată” anume statutului de autoritate acestui fenomen – statut care nu poate fi contestat de către reprezentanţii celorlalte ramuri ale puterii de stat. Statutul în cauză nu poate fi afectat nici prin intermediul unor reglementări normativ-juridice unilaterale ale legislativului, orientate spre limitări de natură organizaţională şi funcţională a justiţiei. Orice reglementare în domeniu urmează a fi consultată prin implicarea activă a organului superior de autoadministrare a justiţiei naţionale. Totodată, acest statut include abilităţi capabile să preîntâmpine un eventual atentat asupra independenţei generale a justiţiei în ansamblu, a unei instanţe sau a unui magistrat în parte. Evident, identificarea statutului de justiţie consolidată nu presupune „sacralizarea” acestui fenomen şi tolerarea manifestărilor negative tradiţionale sistemului, cum ar fi incapacitatea decizională, inconsecvenţa decizională, corupţia, incompetenţa, lipsa de responsabilitate a magistraţilor ş.a. Dimpotrivă, statutul de justiţie consolidată confirmă capacitatea decizională în sfera autoadministrării justiţiei de a preîntâmpina şi înlătura operativ imperfecţiunile caracteristice sistemului.

Revenind la coraportul dintre procesul de consolidare a justiţiei şi statutul de justiţie consolidată, intenţionăm a accentua caracterul continuu şi dinamic, caracteristic atât procesului, cât şi statutului supus cercetării. Complexitatea angajamentului ne determină să efectuăm o caracteristică mai detaliată a fenomenului justiţiei consolidate. Astfel, statutul de justiţie consolidată, sub aspect juridic, poate fi divizat convenţional în două mari compartimente, în funcţie de competenţă: 1) cu referinţă la capacitatea calitativă decizională, manifestată în domeniul autoadministrării organizaţionale şi al evaluării funcţionale a justiţiei; 2) cu referinţă la capacitatea decizională în procesul de manifestare funcţională a justiţiei, o capacitate decizională independentă, proprie oricărui magistrat şi oricărei instanţe, rezultatele finale ale cărora pot fi supuse numai controlului judecătoresc. Gestionarea statutului menţionat este realizată de Consiliul Superior al Magistraturii în aspect organizaţional şi de Curtea Supremă de Justiţie şi Curtea Constituţională, în aspectul funcţional, specific justiţiei în ansamblu. Şi, în context, este regretabilă tăcerea Consiliului Superior al Magistraturii al Republicii Moldova în condiţiile tentativelor de limitare a imunităţii judecătorului.

În procesul de manifestare a celui dintâi aspect, accentuăm valoarea capacităţii de autoadministrare a autorităţii judecătoreşti, care, în condiţiile unei justiţii consolidate, necesită sporirea potenţialului decizional în domeniul accederii şi promovării în cariera de magistrat, în sfera reglementării responsabilităţii magistraţilor faţă de activitatea prestată, a activităţii psihosociale a acestora în condiţiile unui regim democratic, precum şi identificarea situaţiilor de răspundere a magistraţilor în caz de comitere a unor fapte care, într-un fel sau altul, afectează imaginea justiţiei şi valorile statului de drept. Formele de organizare a consiliului de autoadministrare nu sunt relevante. Trebuie să fie o entitate unică, cu compartimente structural specializate[25] sau un „moderator” al anumitor structuri colegiale specializate, caracterizate, în organizare şi activitate, prin sintagma de „pe lângă”[26].

În cel de-al doilea aspect, manifestarea valorică a justiţiei consolidate presupune realizarea acesteia potrivit indicilor de eficienţă şi calitate, ca modalitate de exercitare a funcţiei respective în stat. Funcţia jurisdicţională, deşi poate fi pe larg interpretată, este realizată de către instanţele judecătoreşti în majoritatea situaţiilor de caz. Capacitatea recunoscută prin prisma calificati-

vului „consolidată”, atribuit justiţiei în manifestarea aspectuală menţionată, denotă necesitatea garantării unei pregătiri profesionale avansate a magistraţilor. Rolul de lider în domeniu, la nivel naţional, este realizat de instanţa judecătorească superioară – în condiţiile noastre, Curtea Supremă de Justiţie[27] şi de instanţa de jurisdicţie constituţională, dacă aceasta este identificată separat.

Un argument în plus, în favoarea justiţiei consolidate şi a utilităţii ei sociale şi juridice pentru regimul democratic contemporan am dobândi prin punerea anumitor accente asupra aspectului funcţional al justiţiei. Analogia axiologică existentă între statutul magistratului şi statutul instanţei şi al sistemului de instanţe este de o importanţă deosebită. Altfel spus, un element al justiţiei, cum este magistratul, în cadrul justiţiei consolidate, posedă, la fel, un statut ce include în sine un sistem de drepturi subiective şi, evident, obligaţiuni juridice speciale, un statut imun la tentativele de penetrare din partea fenomenului politic sau a interesatului într-un oarecare caz. În atare condiţii, n-ar fi posibilă limitarea imunităţii judecătorului. Limitarea discutată atrofiază responsabilitatea judecătorului, care, intenţionând a se eschiva de la un eventual risc, ar favoriza statul sau organele acestuia, nesocotind, la rândul său, spiritul şi esenţa justiţiei contemporane. Justiţia consolidată nu se manifestă prin opoziţie faţă de anumite fenomene sociale; din contra, capacitatea garantată graţie statutului de justiţie consolidată prezumă o colaborare constructivă în toate domeniile sociostatale în care îşi găseşte implicare fenomenul juridicului. Şi, în acest context, o justiţie consolidată este caracterizată prin aprecierea obiectivă a autorităţii nu numai de către celelalte organe şi instituţii statale, dar şi de către oricare altă entitate socială sau de oricare individ, activitatea cărora are vreo corelaţie cu fenomenul juridic. Imunitatea judecătorului poate fi limitată doar într-o societate bolnavă, nedemocratică; regimul democratic, dimpotrivă, este terenul fructuos pentru descoperirea şi redescoperirea esenţei axiologice depline a justiţiei consolidate.

Note:

[1] Legea pentru modificarea şi completarea unor acte legislative nr.153 din 05.07.2012, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.185 din 31.08.2012.

[2] Legea privind selecţia, evaluarea performanţelor şi cariera judecătorilor nr.154 din 05.07.2012, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.190-192/636 din 14.09.2012.

[3] *Etica judiciară. Principii, valori şi calităţi*, raport 2009-2010. Aceste principii de conduită au fost redactate în conformitate cu decizia adoptată de Adunarea Generală a RECJ, iunie 2007, Bruxelles, p. 11-12. www.csm1909.ro. (vizitat 15.07.2012).

[4] Negru Andrei, *Cariera judecătorului în realitatea juridică naţională. Tendinţe de reglementare*, în *Studii juridice*, Chişinău, 2010, nr.1.

[5] Legea nr.66 din 05.04.12, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.155-159 din 27.07.12.

[6] Terehin V.A., *Sudeiskii imunitet: problem teorii, zakonodatelistva i practiki*, în *Rossiiskaia Justiţia*, 2011, nr.5, p. 36.

[7] Ionescu Steluța, *Problemele justiției, neajunsuri ale statului de drept. Analele universităţii „Valahia”,* Târgoviște, Seria drept. Publicaţie periodică. http://www.analefsj.ro/ro/reviste/numarul9/anale_nr_2_2007.php (vizitat 19.11.2012).

[8] http://judecatori.evaluez.eu/ro/news/show/188 (vizitat 18.11.2012).

[9] Principii fundamentale asupra independenţei sistemului judiciar. Adoptate la Congresul al Vll-lea al ONU pentru preîntâmpinarea criminalităţii şi comportarea cu infractorii, Milan, 26 august - 6 septembrie 1985. Ratificate prin rezoluţiile Adunării Generale a ONU 40/32 din 29 noiembrie 1985 şi 40/146 din 13 decembrie 1985. www.csm1909.ro, (vizitat 16.02.2009).

[10] www.csm1909.ro (vizitat 18.11.2012).

[11] Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului Miniştrilor către statele-membre cu privire la judecători: independenţa, eficienţa şi responsabilităţile.www.csm1909.ro (vizitat 18.11.2012).

[12] Carta Europeană cu privire la statutul judecătorului. www.csm1909.ro (vizitat 218.11.2012).

[13] Legea cu privire la statutul judecătorului nr.544-XIII din 20.07.95, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.59-60/664 din 26.10.1995; Republicată: *Ibidem*, nr.117-119/946 din 15.08.2002.

[14] Avornic Gheorghe, *Edificarea statului de drept*, în *Edificarea statului de drept: Materialele conferinţei ştiinţifico-practice*, Chişinău, 26-27 septembrie 2003, Bons Offices, Chişinău, 2003, p. 20.

[15] Susarenco Gheorghe, *Controlul asupra sistemului judiciar din Republica Moldova,* în *Edificarea statului de drept*: Materialele conferinţei ştiinţifico-practice, Chişinău, 26-27 septembrie 2003, Chişinău, 2003, p. 88.

[16] Ciobanu Viorel Mihai, *Câteva reflecţii cu privire la reforma justiţiei civile în România,* în *Dreptul*, 2006, nr.2, p.17.

[17] Ionescu Steluța, *Principiile procedurii judiciare în reglementarea actuală şi în Noile Coduri de procedură,* Universul juridic, București, 2010, p. 58-59.

[18] *Ibidem,* p.62-63.

[19] *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Univers Enciclopedic, București, 1996, p. 496.

[20] *Ibidem,* p.727.

[21] Şterbeţ V., Fistican E., Sorbalo S., *Activitatea organizatorică în instanţele judecătoreşti,* în *Evaluarea necesităţilor sistemului judecătoresc din Republica Moldova,* F.E.P. „Tipografia Centrală”, Chişinău, 2006, p. 74.

[22] *Dicţionarul explicativ al limbii române,* p. 404.

[23] Şterbeţ Valeria, *Reforma judiciară şi de drept în Republica Moldova: Realizări, probleme, perspective,* F.E.P. „Tipografia Centrală”, Chişinău, 2005, p. 53.

[24] Negru Andrei, *Independenţa personală a judecătorului în condiţiile statului de drept,* în *Administrarea publică*, Chişinău, 2000, nr.1, p. 53.

[25] Legea nr.317 din 1 iulie 2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii. [****)] Republicată în temeiul art.VI al Titlului XV din Legea nr.247/2005 privind reforma în domeniile proprietăţii şi justiţiei, precum şi unele măsuri adiacente, publicată în *Monitorul Oficial al României*. Partea I, nr.653 din 22 iulie 2005, dându-se textelor o nouă numerotare. Legea nr.317/2004 a fost publicată în *Monitorul Oficial al României*. Partea I, nr.599 din 2 iulie 2004, iar ulterior a fost modificată şi completată prin Legea nr.247/2005. www.csm1909.ro. (vizitat 15.07.2012).

[26] Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr.947-XIII din 19.07.96, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.64/641 din 03.10.1996. Republicată: *Ibidem,* nr.186-188/752. din 22.08.2003.

[27] Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiţie nr.789-XIII din 26.03.1996, în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.32-33/323 din 30.05.1996.